

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 24.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Издаје за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

БРАЧНА СРЕЋА.

(Наставак.)

Ал' у тај пар, ето ти другог зета, такође банкара *Јулијана Бертоа*, и он води своју жену *Јулију* натраг својим родитељима, просто за то, што ова хоће да влада над њиме, или другим речима, што она хоће да буде муж, а он жена. Па овај несретник чак и у „нотес“ бележио, колико је пута јео „ладну телетину“, а он то не воли! Дакле сад се обе сестре, једнаке среће, састају, и, разуме се, једна другој дају за право, што су тако поступале.

А од куд код њих таке једнакости у наравима? Па тако су васпитане „по новој моди“, и виделе, како њихов отац у свему слуша њихову матер, па мислиле, да и њихови мужеви морају њих да слушају! Да, али њихова мати није знала клавир, већ домаћи рад, а по моди васпитане госпођице обратно.

Па та иста нарав ових двеју удатих сестара опажа се и код најмлађе *Марте*, која се тек верила, те и она враћа прстен свом веренику, из узрока тога, што су сви мужеви једнаки — равни мужевима њених сестара!

Тако је васпитана!

Како живе млади банкари: *Јулијан Берто* и *Андреја Таверни*, без жена?

Јулијан Берто, који је своју жену вратио са свим равнодушно њеним родитељима, живи са свим безбрижно, као да ништа није ни било, па се чак сећа своје старе собарице, коју опет узима к себи — да га служи. А *Андреја Таверни*, толико је волео своју *Јованку*, да је отишао чак кући свога таста, и нашав

тамо своју жену, молио је да се врати. Али јогунаста *Јованка* неће да се врати, већ са свим равнодушно хоће да се растави! — Увређени понос човечански и старешинство мужа над женом, пробуди се у Таверном, и он врло љутит одлази. У писарници *Андрејиној*, оба су пашенога т. ј. сада „ев“ пашенога! *Јулијан* врло весео, прави бећар, а *Таверни*, зловољан, ђутљив, — још му је криво, што га жена, коју је он љубио, напустила. Ту, сад у соби Таверновој, догађа се најзанимљивија сцена, — радња целог другог чина ове комедије. Њихов таст и пуница, долазе да посредују за мир, а њихове бивше жене, долазе да се погоде о условима за лакши развод брака! Оне неће да чују за савете својих родитеља! — Да, тако су васпитане!... До споразума се не долази; али ту се примети, да су обе жене љубоморне и суревњиве на своје мужеве.

То употреби врло згодно *Јулијан Берто*, нарочито између Таверни-а и *Јованке*, и намисли да их измири, па после, наравно, да поврати своју жену, која му се сад учинила дебља но пређе! Сад тек и настаје заплет у овој комедији; а то све чини *Јулијан Берто* писмом, које му је, на његову депешу, послала његова собарица, коју је хтео поново погодити. То писмо да *Јованци*, рекавши јој, да јој га је послао њен Таверно, као узрок за развод брака, који она може навести. Ова са највећим љубоморством прима то писмо, и заклиње се да ће (измишљену) грофицу „*Дантре-шо*“, која данас има саставак са њеним мужем у „*Вивијевској* улица бр.

38. "убити! Она иде тамо. Јулијан от-
праћа тако исто помоћу писма, које је
случајно написао лекар Анри Шовел, да
не би Таверни познао Јулијанов рукопис,
у ту исту улицу и Таверни-а, казавши
му, да ту његова жена има састанак са
грофом „Д'антре-шо“, кога је такође из-

мислио. На тај исти начин, направивши
заплет са тим измишљеним љубавним пи-
смима, шаље он у исту вивијенску улицу
и своју жену Луцију, и своју пуницу
и таста.

С тим је свршен други чин.

(Наставиће се.)

И С Т У Ж И И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Врачара), слика из српскога живота у 3 чина,
с певањем, написао Веља М. Миљковић. Музика
од М. Пихерга. — (Свршетак).

Обратимо се сада „Врачари“. Какве прилике
су нам ту изнесене, које карактеришу „српски
живот“? Да ли су та лица српски типови, да
ли се у њима огледа мишљење српскога се-
љака? По чему је то „слика из српскога
живота“? Одговор на ова питања тешко да
ће нас задовољити. Ми се не сусрећемо
са народним обичајима, са народним веровањем.
Неких народних обичаја, до душе, има н. пр.
игра се коло, врачасе, али то је тек онако приши-
вено и кад би се изоставило не бисмо осетили
никакве празнине. Кад бисмо променили имена
и изоставили гајдаша и оно момачко подвикива-
ње, могао би се комад без по муке превести на
туђ језик и *разумети*, јер у њему није ништа
специфично српски. Говор показује такођер мно-
го ненародних особина, које се налазе само у варош-
ком исквареном језику. И у појединостима има по-
грешака. Пејка момку у счи каже на улици, да би
га пољубила; Света на улици проси (још с „пу-
кетом“ а зар не с јабуком или лимуном?) Ми-
тру. Златка без икакве гриже иде за Лазом у
кућу да живе „као брат и сестра“ (онако се и
смеше на то некоји из села). Милан пред по-
пом гди у сва звона. Паја (слуга) исмева се
немоћи својега господара пред попом. Да се ова-
ко што и нађе у народу заиста није за позор-
ницу. Није нам ни то ни близу одређено, кад
се све догађа. Изгледа као да је једнако недеља,
нико нема никаква посла него се само састаје
на разговор и на играње у свечаном руху. За-
иста срећан народ! Камо среће да је тако!

У „Врачари“ дакле није г. писац оправдао своје
атрибуте „слика из српскога живота.“ Фабула се,
истина, могла збити међу Србима, (Мила Деспинића заробе Турци, двоје деце му се приблија у
село неко крај Саве, где их њихова рођена мај-
ка, баба-Анђа не позна, него истом он, дошавши
случајно у то село) али живот народни не чини

пуст догађај него живи људи са својим обича-
јима, врлинама, заблудама, тежњама, схватањима.

Јесу ли бар као људи доследни ти каракте-
ри, кад несу као Срби? У опће споредни ка-
рактери су бољи него главци. Славко и Митра
нешто подсећају на Стеву Драгића и Чизмиће-
ву у „Сеоском лолу“, само њихова улога ни
мало не захвата у главну радњу те скоро да су
сувишни. Пејка, Златка, Раде и Лазар слабо су
индивидуализовани. Паја (слуга) и Јевђа се тек
кад и кад појаве као автомати. Поп-Добрић није
конзеквентан и јасан карактер. Прво проклиње
Милана, а после га утишава и скоро да му „ку-
рише.“ Најглавнија лица су баба-Анђа, Ми-
лан и Миле. Баба-Анђа је свакојако најза-
нимљивији карактер ове игре, штета само што
јој писац није обратио више пажње. Него
тешко да ће се лако наћи тако бесан, не-
милостив човек, као што је Милан Петковић.
Па тај опаки човек, који хоће од Рада да отме
земљу, прима туђе дете (Златку) под своје; по-
сле је опет тера из куће само зато, што му није
дала да убије Рада. Напоследку се ипак и та
љутица удобри и буде мекан као памук и по-
стане красан човек. Миле Деспинић, Бошњак
опет је добар човек, већ и не ваља. Место да
позове на одговор Петковића, што му отера дете
у свет, он га још блажи и подилази му. Ако
само зато, да буде сватова, онда није лепа прта.

Него морамо се чудити, да се г. писац, који
тако рекући живи „на даскама,“ тако мало ко-
ристио бар својим познавањем позорнице. Прва
половина комада је без икаква ефекта. Из прво-
га чина, тешко се може и слутити, шта ће бити
до послетка, али нас баш слабо и распаљује ра-
дозналост. Долазак Мила Деспинића више изне-
нађује него што интересује. Тек у другом чину
почиње се радњз развијати нешто занимљивије.
Милан, баба-Анђа и Миле подстичу некако рад-
њу, да се не угаси, остали само долазе и одла-
зе као сенке. Упознање унука и мајке (Мила и
баба-Анђе) и оца и деце (Мила и Златке и Ла-
зара) веома је дирљиво, само се морамо чудити,

како да баба-Авђа није увидела пре наличност између оца и деце, зашто није пређе запитала, откуд та деца, ко је тај Лазар, којег је она примила у кућу? Него с тим упознањем је уједно свршено све; сад би требало да се на брзу руку начине двоје или троје сватова па крај. Али писац нам је за то оставио читав један чин. Наравно да ми већ после другог све знамо шта ће бити и облачимо капут. Дакле и карактеристика и архитектоника мало задовољавају.

После свега овога разлагања морам изјавити, да се код г. писца опажа од „Буњевке“ до „Врачаре“ назадак, а никако напредак. Ако би имао воље, да преради „Врачару“ или да што друго напише, (а то мора свако желети, ко се сети дара, који је показао у „Буњевци“) саветовали бисмо му: више проучавања драматских закона, више проучавања народног живота, више проучавања психологије људске. *Проучавање и оиги проучавање — то је гладилница сваком дару.*

Да речем коју и о гудби овога комада, коју је саставио г. М. Пихерт. Тежња композиторова беше, да се примакне народној песми што више. Ово је веома деликатна ствар. По мојем мишљењу или треба тако нешто створити, да кроз песму провејава скроз народни дух, али опет да је самостална композиција (као многе композиције Јенка, Топаловића, Зајца, Маринковића) или треба узимати за народно комађе праве народне арије, па удесити за њих згодан текст. Пихерт је узео (као што изгледа) већ готове народне арије, па их је прекрајао и дотеривао на свој начин. Ово се можда може чинити у доба, где уметничка гудба подмирује све гудбене потребе, па се за народну попевку зна тек у прерађеном облику. Нас, који у том погледу још стојимо на темељу народне попевке, тешко је задовољити с овим, што је учинио г. Пихерт. Осети човек лепо, то је та и та песма, кад у један пут неком модулацијом окрене се све на другу страну, а слушамац остане незадовољан ма се певало и онако лепо као вечерас. На нагласак речи такође слабо се пазило у ритмици. Најбоље је пошао за руком последњи лик у облику кола. Него против текста (особито онага, што га пева Света и Митра) и његове тривијалности одлучно подижем свој глас.

Прилике стварају људе а улоге глумце (ма да се може обоје и обрнути, али за сад оставимо овако). Кад карактери несу јасно одређени, несу природни, како да их схвати и прикаже и најбољи глумац? То је коштунац, о који се полеме и најбољи зуби. Опазило се, да су сви представљачи овога вечера уложили своју најбољу снагу, да обезбеде успех своме другу. Гђа. Ружићка (баба-Авђа), г. Лукић (Милан Петковић), и г. писац (Миле Деспинић) додарили су много животне снаге својим улогама. Г. Добри-

новић је без по муке одиграо свога „хириша“ Свету, а гђа Лукићка тако исто стару девојку Митру, која испрва као бира, али с обзиром на „пунолетност“ своју задовољи се напоскон и са Светом Г. Бакаловић је своју улогу сувише карактерирао. Шта би се друго и могло учинити с онаким дедаком као што је Паја. Г. Бакаловића требало би већ једном помаћи из реда слуга и послужитеља у више кругове па ћемо онда видети, уме ли се владати по „рангу.“ Јер ч „паки реку“ и улога ствара глумца. Тих. О.

(Недељни ред позоришних представа.)

У уторак 26. новембра: „Краљ Лир.“ Трагедија у 5 чинова, од В. Шекспира. Први чин превео др. Лаза Костић, прву половину трећег чина А. Хаџић, а све друго др. Ј. Д. Стефановић. За српску позорницу удесио А. Хаџић.

У четвртак 28. новембра по други пут: „Мој дец.“ Шалива игра у 3 чина, од М. Калића. — За тим: „Пркос.“ Шалива игра у 1 радњи, с певањем, од Р. Бенедикса, посрбио др. Ј. Андријевић, музика од А. Максимовића.

У суботу 30. новембра први пут: „Гроф Монте Христо.“ Драма у 4 раздела, 6 чинова и 11. слика. По роману А. Дима написала Тереза Мегерле, превео Иван Жигровић.

У недељу 1. децембра: „Циганин.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, написао Е. Сиглигетц, посрбио Јустин Милан Шампић, за позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Милчинског.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Ко је био Шајлок?) О Шекспировој драми: „Млетачки трговац“ постоји овај историски факат: За време папе Сикста V. (1534—1590) добије трговац, Паоло Марија Секи, приватним путем извештај, да је освојена варош Сан Доминго на острву Еспањоли. Он то достави једном Јеврејину, који је у том истом месту радио, Симону Ченеди, коме је ово врло непријатно било, и који се опклади за фунту свога меса, да је тај глас лажан. Секи се опклади за хиљаду скуда (5000 дуката). После неког времена вест се обистини и Секи је хтео Јеврејину да одсече фунту меса. Овај, разуме се, није хтео пристати и тако ова завада дође до папе, који Секију дозволи да једну фунту меса одсече, али само једну фунту, са јеврејиновог тела. Секи није се смео подузети, јер је сумњао, да ли ће моћи тачно толико одсећи и одустане од тога. Јеврејин је био са тим задовољан, али не папа. Он обоје осуди на смрт: Јеврејина као самоубицу, што је довео живот свој у опасност, а хришћанина као убицу, што је ишао на то, да другоме узме живот. На послетку их ипак помиљује, али да плати 2000 скуда.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

15. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 24. НОВЕМБРА 1891.

МИЛОШ ОБИЛИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, од дра Јована Суботића. — Редитељ: В. Миљковић.

О С О Б Е:

Цар Лазар	Луквић
Југ Богдан	Вељковић
Вук Бранковић } Лазареви зетови	Спасић
Милош Обилић }	Рајковић
Вукосава Обилићка } кћери Лазареве	Т. Лукићка
Мара Бранковићка }	С. Вујићка
Бановић Страхња	Славнић
Милан Топлица	Стефановић
Иван Косанчић	Васиљевић
Бошко Југовић	Станковић
Јевросима, Вукосавина } дворкиња	Ј. Добриновићка
Јерина, Марина }	Д. Васиљевићка
Мурат, цар турски	Жикић
Бајазит, његов син	Т. Станковић
Осман, везир	Бакаловић
Јусуф, пажа	Илић

Више кнезова, војвода, Турана. — Збива се у Крушевцу, на Косову и у Приштини.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:
 1. „Ружица.“ Четворка. — 2. „Љубавна поневка“ из опере: „Лизинка,“ од Ивана п. Зајца. — 3. „Смеса словенских песама,“ од Шуберта. — 4. „Бранково коло,“ од дра Ј. Пачуа. — 5. „Двоцев“ из опере: „Зрињски,“ од Ивана п. Зајца.

У уторак 26 новембра: „Краљ Лир“. Трагедија у 5 чинова, од В. Шекспира, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у писарницу позоришној најдуже до 11 сах. пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.